

УДК 372.864 : 687.1

**ФОРМУВАННЯ ОБРАЗНОГО ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ
ПРИ НАВЧАННІ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ
НА ЗАНЯТТЯХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Фесянова Наталія

Науковий керівник: кандидат пед. наук, доцент Абрамова О.В.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У статті розглянуто можливості створення умов для формування образного творчого мислення учнів на заняттях технологій при навчанні художнього проектування одягу. Досліджено види мислення та особливості їхньої задіяності під час різних видів робіт на заняттях технологій, а також зазначено про вплив організаційних форм та методів й засобів навчання на їх формування.

***Ключові слова:** творче мислення, образне мислення, художнє проектування, технології.*

Formation of figurative creative thinking during design of clothes training at technologies

Fesyanova Natalya

Scientific supervisor: Candidate of pedagogical sciences, Associate Professor Abramova O.V.

*The Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,
Kropyvnytsky, Ukraine*

In article the possibilities of creation of conditions for formation of figurative creative thinking of pupils on technologies lesson when training art design of clothes are considered. It is investigated types of thinking and the feature involved during different types of their works on occupations of technologies and also it is specified the influence of organizational forms and methods and tutorials on their formation.

Keywords: creative thinking, figurative thinking, art design, technologies.

Постановка проблеми. Українські та зарубіжні психологи (Г. С. Костюк, Дж. Гілфорд) визначають, що творче мислення є сукупністю тих особливостей психіки, які забезпечують продуктивні перетворення у діяльності особистості [7]. Розвиток творчого мислення є одним із важливих завдань занять трудового навчання та технологій.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед сучасних досліджень існує велика кількість наукових праць присвячених аналізу формування творчого

образного мислення, теоретичним та методичним основам творчого та творчо-інтелектуального розвитку (О. Абрамова, С. Коновець, Н. Мироненко), особливостям розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх вчителів технологій (В. Бойчук, А. Гіраєва, К. Горчинська, Ю. Криворучко, І. Лапчинська, Ю. Овчарова, Л. Покровщук, М. Стась, А. Хайрулліна), впливу середовища на формування особистості, актуалізацію її творчого потенціалу безпосередньо створенням педагогічного середовища (Ш. Амонашвілі, А. Анохін, А. Гельмонт, В. Семенов).

Художнє проектування у своїх працях досліджували такі вчені як Е. Роземблюм, А. Шевченко, зокрема, художньому проектуванню одягу присвячували свої дослідження А. Малинська, К. Пашкевич, М. Смирнова, О. Колосніченко, І. Косяк та інші.

Автори Г. Гусейнов, В. Єрмілова, Д. Єрмілова, І. Косяк, М. Кілошенко, З. Кукушкіна, Г. Петушкова Є. Рачинська, В. Сидоренко, З. Тканко, О. Коровицький досліджували проблеми взаємодії творчого процесу з методами проектування в дизайні одягу.

На наш погляд, потребує ґрунтовних досліджень питання інтеграції загальнохудожніх та професійно орієнтованих знань, формування образного творчого мислення у цілісну систему знань і вмінь учнів під час навчання художнього проектування одягу на уроках технологій.

Мета статті: дослідити можливості створення умов для формування образного творчого мислення учнів на заняттях технологій при навчанні художнього проектування одягу.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз літератури, електронних джерел, систематизація результатів дослідження) та емпіричні (педагогічне спостереження).

Виклад основного матеріалу. Творче мислення – мислення, що дає принципово нове вирішення проблеми, породжує нові ідеї, призводить до відкриттів. Нові ідеї виникають на базі певних передумов у загальному

розвитку тієї чи іншої галузі знань. Одним з основних компонентів творчого мислення є образне мислення, уява [1, 23-24].

Педагоги розглядають художньо-творчі здібності, як специфічні здібності, що поєднують творчу уяву, образне мислення, фантазію, довільну пам'ять, увагу, асоціативне мислення та вміння творити за законами композиції та стилю [4, 252].

Досліджуючи процес мислення у психології виділяють такі його види за змістом: конкретно-дійове, наочно-образне, абстрактне; за характером задач: практичне і теоретичне мислення; за ступенем новизни й оригінальності: репродуктивне (відтворювальне) і творче (продуктивне) мислення. Конкретно-дійове мислення безпосередньо включене в практичну діяльність, наочно-образне мислення спирається на образи сприйняття чи образи уявлення; абстрактне мислення спирається на абстрактні поняття і міркування [7].

На заняттях технологій конкретно-дійове мислення учнів може формуватися при виконанні розрахунків, креслень, використанні вимірювальних пристроїв, інформаційних джерел, технологій виготовлення виробів тощо. При залученні учнів до проблемного навчання, проектно-технологічної діяльності крім конкретно-дійового мислення також задіється наочно-образне, наприклад, при виконанні планування, доборі матеріалів, основних і додаткових технологій, художній діяльності. Абстрактне мислення можна формувати в учнів на уроках трудового навчання на етапі творчого задуму вибору об'єкту праці та створенні художнього проектування виробу, застосування основних і додаткових технологій виготовлення та оздоблення виробу тощо.

Формування образного творчого мислення в учнів на уроках технологій реалізується в межах цілісної системи організаційних форм, методів й засобів навчання, які їх забезпечують.

Ортинський В. зазначає, що форма організації навчання – це певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття, що залежить від дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та

об'єктів навчання. Вони мають упорядкувати навчальний процес, а їх провідною ознакою для класифікації є дидактичні цілі. Водночас кожна організаційна форма навчання може мати кілька дидактичних цілей [5].

Спираючись на основні ідеї компетентнісного, проектного та інтегрованого підходів, використання у навчальному процесі нетрадиційних форм занять сприяють підвищенню мотивації в учнів, інтересу до навчання, більш успішному сприйняттю і запам'ятовуванню наочно представленого навчального матеріалу, дозволяючи активізувати розумову діяльність, глибше проникати у суть явищ, що вивчаються.

Дослідниця Шевченко А. І. вивчаючи методiku навчання художнього проектування майбутніх фахівців із дизайну вказує на методи формування здатності до художнього проектування такі як, метод проекту, репродуктивний, музейний, пояснювально-ілюстративний, дослідницький. Засобами навчання для активізації творчої діяльності визначено наочно-інформаційні засоби, художньо-графічні засоби, комп'ютерне й технологічне обладнання для роботи у матеріалі [10, 58].

Гур'янова О. В. вказує, що на заняттях із технологій є важливим інтенсифікація творчого процесу, орієнтація на генерування нових ідей, відтворення у сучасних проектах культурних та національних традицій, забезпечення інтегрованого підходу до розуміння творчого процесу в цілому, а отже навчальний процес має бути орієнтованим на розвиток образно-асоціативного мислення, творчої уяви, художніх здібностей тощо [2, 112].

Дослідник І. Косяк у своїх дослідженнях акцентує увагу на механізмі творчості – «це сукупність інструментів, які генерують думки, почуття, уяву і психомоторику з метою відбору, обробки інформації або виконання роботи. За його допомогою людина стає здатною робити відкриття, винаходи і створювати оригінальні художні образи» [3, 79].

Формування образного творчого мислення відбувається відповідно до змісту підготовки навчання художнього проектування одягу на заняттях технологій [8]. Насамперед, у формуванні такого мислення можна виділити

заняття із рисунку з основами пластичної анатомії, живопису з основами кольорознавства, практичні вправи із застосування основ композиції, вивчення основ моделювання, художнього проектування, комбінаторного й модульного методів проектування одягу, ознайомлення із швейними матеріалами та інше [1]. На етапі творчого задуму вибору об'єкту праці, здійснення художнього проектування виробу використовуються різноманітні творчі джерела, які перетворюються у ідеї для розробки ескізу проектованого виробу. Ідеї при створенні одягу можуть спрямовуватися у напрямку пошуку кольору, фактури, форми, що мають новизну та оригінальність. Способи пошуку нової форми можуть досягатися за допомогою асоціативних зв'язків форми з творчим джерелом, аналогією з творчим джерелом, пошуку принципово нового рішення [6, с. 57-58]. У процесі розробки творчого джерела при пошуку нових форм, стилів одягу широко використовують прийом трансформації, який включає дослідницький, аналітичний та ескізний етапи [6, с. 59-60]. Основне завдання трансформації творчого джерела у проектований виріб, це збереження образно-асоціативного зв'язку з джерелом інспірації; розробка в логічних рядах і чистових ескізах комплектів і ансамблів різного призначення (прояв стилізації, образний вираз змісту, прочитання джерела в контексті сучасних напрямів модних тенденцій тощо) [9, 55-56].

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Вчителям трудового навчання необхідно створювати належні умови, використовувати сучасні форми, методи, засоби навчання для системного формування образного творчого мислення учнів на заняттях технологій. Розробка художнього проектування виробу, творчого задуму вибору об'єкту праці, застосування основних і додаткових технологій виготовлення та оздоблення виробу сприяють формуванню образного творчого мислення. Зокрема, формування елементів творчості розвивається художньою діяльністю учнів при проектування одягу на заняттях технологій.

Список літератури

1. Абрамова О. В. Композиція костюма: Практикум: навчально-методичний посібник / О. В. Абрамова. – 2-е видання. – Кропивницький: ПП ЦОП «Авангард», 2017. – 88 с.
2. Гур'янова О. В. Формування творчої уяви та художніх здібностей у майбутніх вчителів технологій / О. В. Гур'янова. // Наукові записки. – Випуск 10. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 112-115.
3. Косяк І. В. Взаємодія механізму творчості та сучасних методів проектування в дизайні одягу / І. В. Косяк. // Наукові записки. – Випуск 7. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С. 78-81.
4. Матвієнко З. С. Трудове навчання учнів старшої школи на уроках «Технології» засобами декоративно-прикладного мистецтва / З. С. Матвієнко, С. Г. Мазуренко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 137. – С. 251-253.
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] / В. Л. Ортинський – Режим доступу до ресурсу: <http://westudents.com.ua/glavy/50386-32-zagalna-harakteristika-form-organzats-navchannya-u-vischy-shkol.html>.
6. Розробка колекцій одягу: Навчальний посібник / А. М. Малинська, К. Л. Пашкевич, М. Р. Смирнова, О. В. Колосніченко. – К.: ПП «НВЦ «Профі», 2014. – 140 с.
7. Скрипченко О. В. Загальна психологія. Підручник для вищих навчальних закладів / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – Київ: Либідь, 2005. – 464 с.
8. Технології 10-11 клас. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний напрям. Технологічний профіль. Спеціалізація «Швейна справа». [Електронний ресурс] / Розробники: О. Кустова, Н. Павич, Л. Щербіюк. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/shveina-sp.pdf>
9. Фесянова Н. С. Особливості розробки творчого джерела у створенні ескізу одягу. / Н. С. Фесянова, О. В. Абрамова // Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті: [V-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м. Кропивницький, 10-13 жовтня 2017 р.] / За заг. ред. М.Садового. – 2017. – С. 55-56.
10. Шевченко А. І. Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну: дис. канд. пед. наук.: 13.00.02 / Анна Ігорівна Шевченко. – К., 2017. – 351 с.